

Technológiával és kommunikációval a hamisítások ellen

A termékhamisítás egyre nagyobb méreteket ölt a világon. A hamisítók nemcsak a termék eredeti gyártójának, hanem a vásárlóknak is jelentős károkat okoznak, egyes termékeknél (pl. gyógyszerek) egészségkárosodás is bekövetkezhet. A hamisítók elleni küzdelem sokoldalú: a jogi eszközök mellett az eredetiséget igazoló technológiák, jelölések egyre nagyobb szerepet kapnak, és fontos a közvélemény tájékoztatása is.

Tárgyszavak: termékhamisítás; szabadalmi jogok; márkavédelem; lézeres feliratozás.

A világon ma már másolnak, hamisítanak, utánoznak mindent, amivel profitot lehet szerezni. Szerszámokat, elektronikus eszközöket, autóalkatrészeket, játékot, ruhát, gyógyszert stb., és nem utolsósorban az interneten talált szövegeket és képeket. A biztonsági termékek, gyógyszerek silány másolatai sokszor az életet is veszélyeztetik. A hamis termékek, a szellemi jogok megkerülésével gyártott termékek évente mintegy 300 milliárd EUR értékben okoznak kárt az európai gazdaságnak, és felelősek mintegy 70 000 munkahely elvesztéséért. 2008-ban a német vámosok 10 900 esetben találtak hamis terméket a határellenőrzésnél, a lefoglalt termékek összértéke 436 milliárdot tett ki.

A fogyasztási termékeknél a szerzői, a szabadalmi és a márkajogok megsértését sokáig bocsánatos bűnnek tekintették, vagy tekintik még mindig, főleg ott, ahol nincs megfelelő ellenőrzés. A hamisítások azonban nemcsak a mindennapi termékeket, hanem a beruházási javakat, a gépeket, berendezéseket is érintik. A kis- és középvállalatoknak – amelyek általában nagyon innovatívak – nincsenek eszközeik a szellemi jogaik megsértése elleni fellépésre, és az okozott veszteség érzékenyen érinti őket, negatívan hat további innovációs tevékenységükre.

A **Német Gép- és Berendezésgyártók Szövetségének (VDMA)** a szövetséghez tartozó vállalkozások megkérdezésén alapuló adatai szerint már nemcsak alkatrészeket, hanem *teljes német gépeket másolnak le jogellenesen*. Az ipari jogvédelem területén a legtöbb jogsértés a szabadalmakat érinti, de sokszor sérülnek a márkához és a használati mintaoltalomhoz fűződő jogok is. Valamennyi megkérdezett – függetlenül attól, hogy hamisították-e már termékeiket – egyetértett abban, hogy a szellemi tulajdonjogok megsértéséből származó veszteségek meredeken nőnek.

A német termékek, márkák hamisítása világszerte folyik, az elsők ebben a kínaiak, de német vállalatok is kiveszik benne a részüket, sorrendben a dicstelen második helyen állnak (Kína 71%-a mögött az összes esetek 19%-ával). Hasonló a helyzet a

hamis termékek értékesítése szempontjából. A német piac Kína után a második legnagyobb felvevő piac is. A hamis termékek gyakran világ körüli utazás után jutnak el a célországba. Közbülső állomásként gyakran szerepel Dubai, az USA és Oroszország. A hamisított gyógyszerek leggyakrabban afrikai országokon keresztül érkeznek Európába. Ezekkel a termékekkel nemcsak az iparjogot sértik meg, gyakran fordul elő egyéb jogsértés, adózási és más előírások be nem tartása.

2008 szeptembere óta szigorúbb szabályozás lépett életbe Németországban, amely jelentősen megkönnyítette a jogérvényesítést ezen a területen. Nagy hangsúlyt fektetnek arra is, hogy felvilágosítsák és érzékenyebbé tegyék a nyilvánosságot, meggyőzzék arról, hogy a hamisítás nem bocsánatos bűn, hanem bűntett, amelyből jelentős gazdasági károk keletkeznek. Az ilyen ügyekben hozott ítéleteket nyilvánosságra hozzák, pellengérré állítva így a hamisítót, illetve a hamis termékek forgalmazóit. Mindamellett a jogászok úgy vélik, hogy nemcsak a szellemi tulajdonában megsértett személy jogérvényesítését kellene megkönnyíteni, hanem a büntetőjogi szankciókat is szigorítani kellene.

A termékhamisítás elleni harc egyik fontos szereplője az **Action Plagiarius** nevű német egyesület, amelynek tevékenységét tagjai és szponzorai finanszírozzák. Ennek keretében pl. minden évben a frankfurti *Ambiente vásáron* kiosztanak egy díjat, amelyet a legkirívóbb, legotrombább módon másolt, hamisított terméknek ítélnek oda. Az átadott díj egy fekete gnóm figura arany orral. Az Arany Orr nyertesek között mindig sok a műanyagtermék, és ez idén, a 34. díjkiosztáson sem volt másképp. Az első díjat a **Tupperware Eisi** jégkockatartójának egy kínai cég által hamisított változata kapta. A díj hatására a termék német forgalmazói kivonták a piacról a hamis terméket és megsemmisítették a meglevő készletet. Ugyanígy Kínában hamisították a második díjas játékkombájnt, amelyet egy lengyel nagykereskedő forgalmazott. A játék eredeti gyártója a **Bruder Spielwaren** cég, amely az egyesület keretében már négy hamisított terméket juttatott el a díjazásig. Bár a díjként adott figura humorosnak is tekinthető, az Aktion Plagiarius egyesület munkája nagyon is komoly. Solingenben van egy múzeumuk is, több mint 300 hamisított termékkel.

A termékhamisítás és másolás elleni harc eszközeinek kidolgozása és kipróbálása a *PiratPro projekt* célja. A projektet a **Német Szövetségi Kutatási és Oktatási Minisztérium** támogatja az „*Innovációval a termékhamisítás ellen*” program keretében. A projekt egyik fő koncepciója a termék és a hozzá kapcsolódó szolgáltatás egységes védelme a hamisítás ellen. Ez így két követelményt jelent: a termék hamisítás elleni védelmét szolgáló biztonsági elemek erősítése és egyúttal a termékhez kapcsolódó szolgáltatások követhetőségének kialakítása. A koncepció alapja, hogy a termékhamisítás ellen akkor lehet sikeresen fellépni, ha nemcsak a termék kifejlesztésénél és gyártásánál alkalmaznak eljárásokat a hamisítás ellen, hanem az életciklus – a használat – későbbi szakaszában is. Olyan módszereket kell alkalmazni, amelyekkel a szolgáltatásokat a termékhez lehet kapcsolni, és így lehet az eredeti terméket vonzóbbá tenni a másolattal szemben.

A 2008-ban indult hároméves projektben több cég dolgozik együtt. A partnerek között tudományos intézetek mellett több különböző profilú cég vesz részt, részben a

megoldások kidolgozásában, részben azok tesztelésében. A **Limo Lissotschenko Mikrooptik** cég lézeres megjelölést javasol a termékek védelmére. Az általuk kifejlesztett gravírozás mind fémekre, mind műanyagra alkalmazható. Ezt a jelölési lépést célszerű a gyártásnál az egyéb lézeres folyamatokhoz, hegesztéshez vagy vágáshoz illeszteni. Így például egy műanyagból készült orvosi eszközt a lézeres hegesztést követően elláthatják egy kétdimenziós *Data Matrix* kóddal. A fekete és fehér „cellákból” álló kétdimenziós kódrendszerben az egységek négyzet- vagy téglalakban helyezkednek el. Ezek a kétdimenziós kódok kisebb felületen több információt tartalmazhatnak, mint a hagyományos egydimenziós vonalkódok. Az információsűrűség olyan nagy, hogy a kódok tartalmazhatják a céglogót, a gyártási számot és dátumot, a vizsgálatokra, tanúsításokra utaló jeleket. A termékeken a kétdimenziós kód lehetővé teszi, hogy pl. a termék funkcióját csak a kódok segítségével történő internetes azonosítás után lehessen indítani, de a kód felhasználható a logisztikai folyamatok irányításában is.

A projekt keretében a Limo cég alkalmazástechnikai központjában a technika majdani felhasználóival együttműködve alakították ki a felhasználási területhez optimalizált berendezéseket, kiválasztva a legalkalmasabb lézerrendszert és szerszámot. A kifejlesztett eljárást a projektben részt vevő cégek fogják a gyakorlatban tesztelni. A lézeres gravírozással felvitt kód tartós, olvasható marad még kisméretű felületi károsodás, pl. karcolás után is. A Data Matrix Code-ra vonatkozó ISO/IEC 16022 szabvány megszabja, hogy a kódnak már kis kontraszt mellett is leolvashatónak kell lennie minden szögben.

A svájci **Brac AG** szerszámtechnikai eljárást fejlesztett ki a műanyagtermékek megjelölésére. A szerszám belső felületének kialakításával elérhető, hogy a termék felületén speciális alakú, mikroméretű tükröző felület jöjjön létre, amely fénnel megvilágítva a szögtől függően különböző színben jelenik meg. Mivel ez a megjelölés magában a szerszámban történik, nincs szükség külön technológiai lépésre. A cikk példaként egy kozmetikum tárolására szolgáló polikarbonátégelyt mutat be, amelyet a fröccsöntésnél a Brac cég szerszámával láttak el biztonsági azonosító jellel.

Összeállította: Máthé Csabáné dr.

Geiling, R. E.: Ideenräuber am Medienpranger = Kunststoffe, 99. k. 12. sz. 2009. p. 30–31.
Vink, D.: Exposing the counterfeiters = European Plastics News 37. k. 4. sz. 2010. p. 16.
Bruns, P.; Krebs, N.; Okroy, M.: Mit der Laserkanone gegen Produktpiraten = Kunststoffe, 99. k. 12. sz. 2009. p. 32–34.
Harte Nuss für Produktfälscher = Kunststoffe, 100. k. 3. sz. 2010. p. 10.